

1. Referentie

Referentie	Djait, B. (2003). Sociale en etnische identiteit in de multiculturele samenleving. Een exploratief onderzoek naar identiteitsbeleving(en) bij allochtone jongeren in Gent. In M.-C. Foblets & E. Cornelis (Ed.). <i>Migratie, zijn wij uw kinderen? Identiteitsbeleving bij allochtone jongeren</i> (pp.81-97). Leuven: Uitgeverij Acco.
Taal	Nederlands
ISBN	90-334-5196-4
Publicatievorm	Bijdrage in reader

2. Abstract

De onderzoeksgroep betreft 30 tweede generatie jongeren (17-22 jaar) van islamitische origine die in België geboren zijn of ten laatste bij de aanvang van het middelbaar onderwijs naar België geïmmigreerd zijn. Met dit onderzoek tracht Badra Djait een antwoord te formuleren op de vraag naar de opvattingen en houdingen die zij er op nahouden tegenover Belgen en hoe zij in confrontatie met 'de andere' hun identiteit beleven in de Belgische multiculturele samenleving. Ook gaat Djait na hoe verschillende identiteitsbelevingen spelen binnen een welbepaalde subgroep in de samenleving en hoe ze eventueel te verklaren zijn.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Welzijn
Trefwoord(en)	Allochtonen, etnische identiteit, identiteitsbeleving, jongeren, sociale identiteit

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Badra Djait Departement Sociale en Culturele Antropologie Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen K.U.Leuven Tiensestraat 102 3000 Leuven Tel: 016/ 32 60 07 Fax: 016/ 32 59 02 of 016/ 32 60 00 http://www.psy.kuleuven.ac.be/antropologie/

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	- Welke opvattingen en houdingen houden jongeren met een islamitische achtergrond er na tegenover Belgen? Hoe beleven allochtone jongeren in confrontatie met 'de andere' hun identiteit in de Belgische multiculturele samenleving? - Hoe spelen verschillende identiteitsbelevingen binnen een welbepaalde subgroep in de samenleving en hoe zijn ze eventueel te verklaren?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeksmethode	Een exploratief onderzoek naar identiteitsbeleving(en) bij allochtone jongeren in Gent. De interviews zijn gebaseerd op een gestandaardiseerde vragenlijst waarin zowel open als gesloten vragen aan bod kwamen. De vragen – vooral de zogenaamde open vragen – werden zo open mogelijk geformuleerd zodat de respondent(e) per vraag zoveel informatie kon geven
-------------------	---

	als hij of zij noodzakelijk vond. Bij de opstelling van de vragenlijst heb ik getracht een zo omvattend mogelijk beeld te verkrijgen van de visie van de allochtone jongere op de verschillende maatschappelijke contexten, met name economische, sociale, culturele en rechterlijke sferen, en dat steeds in relatie tot autochtonen. Eerste deel: in kaart brengen van de sociale diversiteit binnen de onderzochte groep. Daarin neem ik houdingen en opvattingen van tweede generatie jongeren op, vanuit parameters zoals onderwijs (lager en hoger opgeleiden), geslacht (jongens en meisjes) en ook residentie (zwarte en witte buurten). Aan de hand van deze parameters heb ik gepoogd blauwdruk te maken van de verschillende meningen over identiteiten en opvattingen die ik bij tweede generatie jongeren op het spoor ben gekomen. Tweede deel: achterhalen van de impact van de etnische diversiteit op de opvattingen van de jongeren. Ook hier vergelijk ik opinies, ditmaal tussen jongeren van Maghrebijnse en van Turkse origine. Ik tracht dieper in te gaan op de gemeenschappelijke karakteristieken die leven binnenin de (etnische) groep, alsook op een aantal verschillen in de opvattingen die de verschillende (etnische) groepen van elkaar scheiden.
Onderzochte groep	Tweede generatie jongeren van islamitische origine die in België geboren zijn of ten laatste bij de aanvang van het middelbaar onderwijs naar België geïmmigreerd zijn. Via de directies van een aantal middelbare scholen in het Gentse, ben ik in contact gekomen met een aantal jongeren. De interviews zijn afgenomen in 1999 in 4 verschillende scholen. In totaal werden 30 jongeren uit het Gentse geïnterviewd, op de drempel van de volwassenheid (17-22 jaar). Hun toekomst lag nog niet vast door huwelijk of tewerkstelling. Er is gestreefd naar een evenredige verdeling over seksen (15 meisjes en 15 jongens) en onderwijsvormen (15 uit het algemeen secundair onderwijs en 15 uit het beroepsonderwijs).
Bereik	/

7. Resultaten

Lager opgeleide allochtonen	De concentratie van laagopgeleiden in dezelfde scholen en opleidingen vermindert aanzienlijk de kans op interetnische vriendschappen. Laagopgeleide meisjes hebben weinig bewegingsruimte en bijgevolg weinig autochtone vrienden. Dit wordt versterkt wanneer men in een concentratiewijk woont. Laaggeschoolde jongens hebben een quasi onbeperkt bewegingsruimte in het publieke domein waardoor ze meer autochtone vrienden hebben. Toch zien allochtonen autochtonen vooral als verschillend van zichzelf. Men drukt ook op het belang van het behoud van de eigen cultuur en godsdienst. Anderzijds willen ze niet als 'andere' beschouwd worden en hechten ze veel belang aan het Nederlands en het dragen van op de Belgische mode geïnspireerde kledij. Integratie vinden ze belangrijk.
Hoger opgeleide allochtonen	Men komt hoe dan ook meer in contact met autochtonen via de school en heeft vaak veel autochtone vrienden. Ze maken veel minder onderscheid tussen allochtonen en autochtonen hoewel de emotionele verbondenheid met de eigen gemeenschap nog sterk aanwezig is. Zij spreken van een spontaan integratieproces aangezien zij zich in wezen niet anders gedragen. Voornamelijk meisjes staan bijzonder positief tegenover deze trend. Jongens hebben negatievere of neutrale ervaringen. Zij (samen met de Islam) zijn ook meer het voorwerp van negatieve stereotypering / beeldvorming. Ook het wonen in concentratiebuurten verhoogt de kans op negatieve ervaringen met autochtonen.
Turkse respondenten	Ze zijn zeer godsdienstig, hechten veel belang aan de Turkse taal, kijken en luisteren naar de Turkse media en spitsen zich meer toe op het land van de herkomst.
Maghrebijnse respondenten	Binnen deze groep is een grote diversiteit aan opinies en opvattingen. Men hecht minder belang aan godsdienst en hun etnische cultuur, maar des te meer aan hun sociale contacten, solidariteit met de gezinsleden en gastvrijheid. Ze staan allen negatief ten opzichte van Turken omwille van hun sterk zelfbeeld en competitieve drang. Daarnaast verkiezen ze vrienden uit de Maghrebijnse cultuur omdat deze belang hechten aan 'integratie'.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

De onderzoeksgroep betreft 30 tweede generatie jongeren (17-22 jaar) van islamitische origine die in België geboren zijn of ten laatste bij de aanvang van het middelbaar onderwijs naar België geïmmigreerd zijn. Met dit onderzoek tracht Badra Djait een antwoord te formuleren op de vraag naar de opvattingen en houdingen die zij er op nahouden tegenover Belgen en hoe zij in confrontatie met 'de andere' hun identiteit beleven in de Belgische multiculturele samenleving. Ook gaat Djait na hoe verschillende identiteitsbelevingen spelen binnen een welbepaalde subgroep in de samenleving en hoe ze eventueel te verklaren zijn.

Besluiten met betrekking tot sociale diversiteit:

Integratie via onderwijs blijkt de manier bij uitstek om allochtone jongeren zowel sociaal als cultureel dichter bij elkaar te brengen. In het integratieverloop van jongeren heeft het onderwijsniveau een belangrijke invloed op hun houding tegenover autochtonen. Niet alleen het onderwijsniveau, maar vooral het type school bepaalt de mate waarin allochtone en autochtone jongeren onderling sociale contacten onderhouden. Jongeren met een opleiding in het algemeen secundair onderwijs ontmoeten meer autochtonen en hebben gemiddeld meer autochtone dan allochtone vrienden, terwijl dat bij jongeren uit het beroepsonderwijs juist omgekeerd is. De concentratie van lager opgeleide allochtone jongeren in bepaalde scholen is één van de verklaringen voor het kleiner aantal sociale contacten van lager opgeleide allochtone jongeren met autochtonen. Wanneer deze jongeren daarenboven in een concentratiewijk wonen dan is de kans op interculturele contacten bijna nihil.

Alle door mij bevroegde jongeren menen recht te hebben op behoud van hun culturele eigenheid, een eigenheid waarvoor ze respect vragen vanwege autochtonen. Met cultuurbehoud doelen ze voornamelijk op het recht op de beleving van de eigen godsdienst, alsook op het behoud van de eigen taal. De wens om de eigen cultuur te behouden, wil niet zeggen dat de vreedzame banden tussen allochtonen en autochtonen worden verhinderd. Integendeel, als gevolg van de intensievere contacten met autochtonen, hebben hoger opgeleide jongeren veel meer inzicht in en affiniteit met de westerse levensstijl. Ze hebben een genuanceerder beeld van autochtonen opgebouwd, en drijven als gevolg daarvan verbaal veel minder het cultureel onderscheid met autochtonen op. De lager opgeleide jongeren daarentegen komen minder in contact met autochtonen en zien veel meer verschillen tussen de autochtone en de eigen cultuur. Ze investeren dan ook meer bewust energie in het zich aanpassen, door het spreken van het Nederlands en het dragen van op de Belgische mode geïnspireerde kledij. Hoger opgeleide jongeren menen zich niet bewust te hebben geïntegreerd in de Belgische samenleving: ze zijn immers van oordeel dat ze niet wezenlijk verschillen van Belgen. Het ziet er dus naar uit dat zowel het onderwijsniveau alsook het type school op een 'ongedwongen' manier mensen zowel sociaal als cultureel dichter bij elkaar brengt.

Negatieve ervaringen met en discriminatie vanwege autochtonen vond ik vooral terug bij de door mij bevroegde jongeren uit concentratiebuurten. Wonen in een concentratiewijk vertaalt zich in negatieve ervaringen met autochtonen. De jongeren uit 'zwarte buurten' verwijzen veel vaker naar discriminatie vanwege autochtonen dan de jongeren uit 'witte buurten'. Ervaringen met structurele discriminatie kunnen leiden tot de beeldvorming – vooral bij laagopgeleide jongeren – dat autochtone Belgen discrimineren. Concentratie van allochtonen in bepaalde buurten leidt immers niet alleen tot discriminatie vanwege autochtonen, maar tevens tot discriminatie tegenover andere etnische groepen.

Jongens met wie ik heb gesproken voor mijn onderzoek, hebben veel meer negatieve ervaringen met autochtonen dan positieve, terwijl bij meisjes het tegendeel het geval is. Jongens zijn vaker het voorwerp van negatieve stereotypering. Daarvoor zijn de media mede verantwoordelijk. De jongens stellen dan ook dat de berichtgeving in de media al te dikwijls het vooroordeel genereert dat jongens en criminaliteit hand in hand gaan. De mediaboodschappen behoeven daarnaast objectieve opiniering en verduidelijking; ze zijn zonder die bijkomende verduidelijkingen niet waarheidsgetrouw, aldus de tweede generatie jongeren. Ook met betrekking tot de Islam blijken misverstanden en vooroordelen overeind te blijven. In de ogen van allochtone jongeren is het heersende stereotype beeld van de traditionele en autoritaire Islam bij autochtonen prominent aanwezig. Jongeren klagen over onbegrip en onwetendheid vanwege Belgen over hun cultuur en godsdienst. In tegenstelling tot autochtonen is volgens allochtone jongeren de hoofddoek bijvoorbeeld geen teken van het aanhangen van een vorm van fundamentalistische Islam, maar wijst de hoofddoek op een ongedwongen keuze in de beleving van het geloof. De internationale politieke media zijn in grote mate verantwoordelijk voor deze stug overeind blijvende vooroordelen tan aanzien van de Islam, doordat ze vaker de bedreigende aspecten van de Islam aan bod laten komen, die ze in grote mate toeschrijven aan de aard van de Islam. Daarenboven ervaren de jongeren de Islam absoluut niet als een bedreiging voor het Westen. Ze zijn de mening toegedaan dat autochtonen denken dat islamitische gemeenschappen in België in een gelijkaardige samenleving als in Iran en Afghanistan willen leven. Islam wordt volgens hen enkel een gevaar wanneer islamisten de godsdienst misbruiken om aan de macht te komen en de godsdienst als een verplichting aanreiken in plaats van een keuze.

Overigens hebben de jongeren zelf geen hoge pet op van islamisten, een gezichtspunt dat volledig verwaarloosd wordt in de Belgische berichtgeving.

Besluiten met betrekking tot etnische diversiteit:

Al bij al biedt de herkomst van de respondenten geen sluitende verklaring voor de al dan niet negatieve houding tegenover autochtonen.